

ГРОШІ ТА ЦИВІЛІЗОВАНЕ ЛЮДСТВО

Гроші сьогодні є тим інструментом, за допомогою якого функціонує ринкова система. Щоб зрозуміти природу останньої, необхідно знати сутність і функції грошей. І хоча вони відомі кілька тисячолітній, проте єдиного визначення їм немає. Сучасні економічні зв'язки поставили масу нових проблем перед економістами, що займаються грошовим обігом.

Вся структура сучасної економіки зумовлена існуванням грошей. Гроші «народила» торгівля, а оскільки торгівля – одне з найдавніших занять людства, то в ту ж сиву старовину йдуть корені і грошової системи, хоча пристрій її (як і вигляд самих грошей) багаторазово і дуже змінюється протягом минулий тисячоліть. Образно сказав про народження грошей видатний історик Фернан Бродель: «Як тільки відбувається обмін товарами, негайно ж лунає і лепет грошей» [3, с. 124-125].

При натуральному господарстві, коли товар мінявся на товар, потреба в грошах не була такою гострою, як при розвинутому ринку. І, тим не менше, навіть найпримітивніші держави створили свої види грошей. Роль грошей, еталон всіх обмінів.

Історики знайшли свідчення того, що у народів світу роль грошей грали найрізноманітніші товари: сіль, бавовняні тканини, мідні браслети, золотий пісок, коні, раковини і навіть сушена риба.

Про те, наскільки велику роль грали гроші в житті людей з найдавніших часів, красномовно свідчить цікавий факт. У льодовику Ецтальських Альп археологами була виявлена мумія, що пролежала там 5 тисяч років. Коли її почали обстежити, то виявили, що одна з рук міцно стиснута в кулак і має мідну пластинку. Це означає, що, потрапивши в заметіль і зрозумівши, що знаходиться на краю загибелі, житель бронзового століття найбільше боявся втратити найцінніше, що у нього було з собою, – гроші, тому що саме такі мідні пластинки відігравали роль грошей.

Сформулювати чітко і повне визначення поняття «гроші» – практично нездійсненне завдання. Пов'язано це з різноманіттям функцій і форм грошей, яке постійно розширюється. Наведемо деякі з визначень.

Гроші – це все те, що приймається в обмін на товари і послуги.

Гроші – це те, що вони виконують.

Гроші – це продукт угоди між людьми.

Найбільш загальне і прийнятне визначення грошей, як економічної категорії можна сформулювати наступним чином: гроші – це загальний товарний еквівалент, універсальний засіб обміну.

У сучасному світі дехто погоджується з тим, що гроші зло. Але багато, також, вважають що без цього зла, людське суспільство просто не виживе. У цьому теж є частка правди, якщо ми скасуємо гроші як явище прямо тут і зараз і знищимо всі фінансові громадські інститути, нашу цивілізацію такі заходи звичайно не врятують, скоріше навпаки, занурять в хаос і анархію [7, с. 7-10].

Але хоч як крути, а саме в цьому факті існування грошей, як явища, криються багато проблем нашого суспільства. Причина цього в першу чергу те, що гроші перестали бути тим, чим вони були давно до нашого народження. Раніше гроші звичайно ж були інструментом, який значно спрощував взаємодію між людьми всередині суспільства або взаємодію між різними суспільними групами. Зараз же, для більшості людей, гроші стали не інструментом, а метою, сенсом, ідеологією, щастям, інструментом влади і панування.

Без грошей і фінансових систем, були б неможливо уявити такі явища як бідність і заможність. Без грошей важко уявити корупцію або злочинство. Без грошей зовсім інакше відбувалося б соціальне розшарування. Без грошей, ми по іншому б ставилися до питань власності.

З одного боку, ми не можемо уявити, як розвивалося б людство, якби не придумало воно гроші. З іншого боку, ми не можемо уявити, як людство виживе в майбутньому, якщо не відмовиться від грошей. Або хоча б, якщо не змінить докорінно їх негативний вплив [8, с. 28-30].

Як не крути, а раніше, ще століття два назад – у людини чудово виходило прожити без грошей. Та що вже там, і зараз є люди, які живуть відособленим господарством, в якому немає місця грошам. Людина не може прожити без їжі і води, повітря та даху над головою. Але людина може забезпечити себе всім цим власними руками, так було, так є і так буде.

А чи може людство вижити без грошей?

Це вже набагато складніше питання. Якщо ми скасуємо гроші тут і зараз, нічого доброго з цього не вийде. Але чи можливо в принципі побудова великого людського соціуму, в якому немає грошей?

Для цього треба зрозуміти, які перепони і завдання будуть стояти перед побудовою такого суспільства і чи може людство їх вирішити, чи можливо це рішення зараз, або для цього потрібні якісь нові наукові відкриття? А також, треба приблизно представляти, як таке суспільство може функціонувати. Бо якщо грошей і не буде, то їсти все одно буде хотітися. Це власне кажучи і є найважливішою проблемою і завданням – задоволення попиту.

Кілька століть тому, вирішити це завдання було в принципі неможливо, людству не вистачало ресурсів і засобів виробництва. З цього, задовольнити попит кожної людини було неможливо. Однак, науково-технічний прогрес не стоїть на місці. Людство за минуле

століття зробило стрибок в майбутнє провівши індустріалізацію, підпорядкувавши собі машину. Справа за малим, за автоматизацією виробничого процесу.

Гроші, які спочатку були покликані забезпечити загальність вартісні відносин, перетворили виробництво і господарство в товарні, створили світ ринково-капіталістичної форми організації господарства, одночасно внесли момент відчуження і нееквівалентності обміну. Навіть в простому товарному виробництві грошово-обмінні відносини носили еквівалентно-нееквівалентний характер. Еквівалентні відносини – в «ядрі», і нееквівалентні відносини – як оболонка цього «ядра», що відображають в собі владні відносини, всю соціальну структуру суспільства, яка в міру розвитку капіталу все більше і більше раціоналізувалась [5, с. 60-65].

На межі XX і XXI століть це грошове відчуження і через це відчуження – грошова влада, – обернулося екологічною катастрофою. Сьогодні «гроші світу», тобто «великі гроші», підвели «світ грошей» в просторі глобального імперіалізму, до екологічного колапсу. Найстрашніше, що свідомість носіїв або власників надвеликих концентрацій капіталу, захоплена прагненням до надприбутку і вони відкинули у своїй відчужено-грошово-фінансово-ринковій логіці моральні цінності, будучи капіталістичним «анти-розумом», принципово невірною в реалізації волі до «олюднення» і рішенням проблеми порятунку і себе, і людства [6, с. 34-39].

Варто зауважити, що «світ грошей» створив «грошову реальність» – реальність фетишну, антилюдську і відчужену від виробництва і справжньою природною реальності, тобто «монетарну квазіреальність», або «монетарну ірреальність», або «монетарно-віртуальну реальність». З цієї «монетарної квазіреальності» і вирости «чистий проєктивізм» («грошово-цифровий проєктивізм») і «пост-модерн». У цьому монетарно-віртуальному світі світової капіталократії «гроші» вступають в конфлікт з «правдою», знаходячи в собі притулок «брехні».

Сьогодні гроші стали і «іжею», і «формою буття» капіталу-фетиш, замість «богів» у людей, що перетворило гроші в релігію [5, с. 60-65].

Таким чином, заперечення грошей не є скасуванням грошей, а є зміна якості грошей, відхід у минуле таких грошей як «товарні гроші», «гроші над грошима», «капіталогроші» або «грошовий капітал», «грошова влада» або гроші капіталовлади, і панування планово-розподільних, облікових грошей, які ще довго будуть зберігати «форму грошей», але вже не матимуть змісту грошей як носія ринково-товарних відносин.

Отже, сьогодні гроші займають важливе місце в розвитку цивілізованого людства. Для того, аби гроші не стали сенсом життя потрібно вже сьогодні змінювати їх роль в житті людства.

Список використаної літератури:

1. *Гроші та кредит: Навч. посібник*/ І. В. Алексєєв, М. К. Колісник, О. Й. Вівчар, П. Г. Льчук, І. Ю. Кіндрат. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. – 168 с. – С. 11-22.
2. *Гроші та кредит: Підручник*. – За заг. ред. М. І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2002. – 598 с. – С. 5-61.
3. *Мищенко С. В. Современные проблемы теории денег и денежного обращения* / К.: Центр научных исследований Нацбанка Украины. Университет банковского дела, 2011. – 230 с.
4. *Челноков В. А. К вопросу о сущности, функциях и роли современных денег* // *Деньги и кредит*. – 2010, № 5. – С. 68-70.
5. *Рябініна Л. М. Роль золота і сучасних грошей в економічному розвитку країни* // *Вісник Національного банку України*, 2013, № 6 – С. 60-65.
6. [Рябініна Л.](#) *Чи мають сучасні гроші ціну? [Текст]* / Л. Рябініна // *Вісник Національного банку України*. – 2015. – № 6. – С. 34-39.
7. *Семко Т.В., Руденко М.В. Гроші та кредит схемах та таблицях. Навчальний посібник*. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 158 с. – С. 7 – 18.
8. *Смовженко Т., Стеблій Г. Гроші з позиції сучасної економічної теорії* // *Вісник НБУ* 2006. – №5. – С. 28–32.
9. *Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал* / Т. В. Гончарук, М. Л. Шумка // *Матеріали міжнародних філософсько-економічних читань*. – Львів, 2011. – С. 215-222.
10. *Шумка М. Л., Гурик М. І. Взаємозв'язок етики і політики в інтенціях Ярослава Стецька* / М. Л. Шумка, М. І. Гурик // *Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах*. Вип. 4(84). – Дніпропетровськ, 2012. – С. 48-51.
11. *Шумка М. Л., Гончарук Т. В. Гроші та християнин: Євангельський контекст* / Тетяна Вікторівна Гончарук, Михайлина Леонівна Шумка // *Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали V Міжнародних філософсько-економічних читань (28 – 29 травня 2012 року, Львів)* / Редколегія. Відп. секретар З. С. Скринник. – Львів, 2012. – 617 с. – С. 372-382.